

Година I.

Книга I.

СИА-П/м
2,1

МИНАЛО

Българо-Македонско

НАУЧНО СПИСАНИЕ

— —
Редакторъ

Г. Д. Баласчевъ

СОФИЯ

Печатница и лит. на Гр. Т. Паспалевъ

1909.

Братя Миладинови.

Името на Братя Миладинови е доста популярно у насъ, поне между шо-годѣ по-образованитѣ българи. Нъ струва ни се, че тази извѣстность на двамата братя се дължи повече на хубавото Вазово стихотворение за тѣхъ, отколкото на тѣхната обществена дѣйность, завършена съ такъва трагичность. А животътъ и дѣйността на братя Миладинови заслужва да се знаятъ по-добрѣ. Тѣ сж едни отъ първитѣ жертви, шо даде нашиятъ народъ за своето национално свѣстяване и духовно освобождение.

Доста се е писало за тѣзи именити събиратели на нашето народно творчество и горещи дѣйци по събуждането на българския духъ въ Македония, нъ пълна и обстойна биография за тѣхъ до день-днешенъ ние нѣмаме. Най-добриятъ и най-близъкъ тѣхенъ познавачъ и съработникъ, г. К. Шапкаревъ, изнесе наистина доста факти и свѣдения за тѣхния животъ и дѣйность, нъ за една пълна биография тукъ има още много да се желае. Самъ г. Шапкаревъ съзнава много добрѣ това, затова и труда си за живота и дѣйността на своитѣ съотечественици той нарече «Материали за животоописанието на приснопамятнитѣ Братя Хр. Миладинови, Димитрия и Константина» (издание по случай 25-годишнината отъ мъченишката имъ смъртъ). Съ такъвъ насловъ той тъкми да обнародва труда си и по случай на 50-годишнината отъ смъртъта на двамата братя*), ако и да е внесълъ въ него доста поправки и добавки.

Очаквайки обнародването на цѣнитѣ въ всѣки случай «Материали» отъ г. К. Шапкаревъ и една пълна и обстойна биография на първитѣ самоотвержени македонски дѣйци, ние за сега ще дадемъ на четцитѣ на това списание само единъ кратъкъ очеркъ за живота и дѣйността на Димитъръ Миладиновъ, като ще засегнемъ пжтемъ по-важитѣ моменти отъ живота и на по-младия му братъ Константина.

Димитъръ Миладиновъ се родилъ въ 1810 г. въ градеца Струга. Баща му, Христо Миладиновъ, билъ простъ, нъ ученолюбивъ човѣкъ, грънчаръ по занятие. Той ималъ 6 синове, отъ които Димитъръ билъ най-голѣмиятъ, а Константинъ най-малкиятъ. Освѣнъ въ Струга Димитъръ се е училъ, като послушникъ, въ манастирската школа при Св. Наумъ, а послѣ въ Охридското елинско училище при даскалъ Димитрия Мокрянина, албанецъ, прадѣдо на извѣстното сѣмейство Генадиевци. Слѣдъ това станалъ учителъ въ Охридъ и учителствувалъ двѣ години (1830—1832 година). Слѣдната година

*) Тя се пада слѣдъ три години, прѣзъ 1912 год.

подиръ това той прѣкаралъ като книговодителъ на една търговска фирма (Зографовци) въ Дурусъ (Дурацо). Ламтящъ за по-висока наука, отъ Дурусъ Димитъръ заминалъ за Янина, дѣто слѣдвалъ двѣ-три години. Тукъ той усъвършенствувалъ знанието си на гръцкия езикъ и литература, станалъ »изреденъ» елинистъ, изучилъ доста добръ италиянския езикъ, а донѣгдѣ и френския. Въ Янина той се запозналъ съ Иоакима, тогава епископъ при Янинския митрополитъ, а слѣдъ врѣме Цариградски патриархъ, който ще рѣши смъртъта му въ цариградския затворъ. Подготвенъ добръ за учитель, Димитъръ Миладиновъ слѣдъ това учителствувалъ редъ години въ разни градове изъ Македония — въ Охридъ, Струга, Битоля, Кукушъ и пр., като реформиралъ доста много прѣподавателската система. Прѣподавалъ, разбира се, по гръцки, като не прѣнебрѣгвалъ и майчиния български езикъ, съ който си служелъ за разяснение на онова, що остаяло неясно за ученицитѣ му. Какъвъ внушителенъ учителски талантъ ималъ Димитъръ, за това свѣдочатъ многобройнитѣ негови ученици, мнозина отъ които отпослѣ изпжкнаха като отлични народни дѣйци. Доста е да споменемъ тукъ само имената на Панарета Пловдивски, на брата му Д-ръ Конст. Мишайковъ и на Партения Полянино-Кукушки, а послѣ Нишки; неговъ отличенъ ученикъ е билъ и братъ му Константинъ, който сжщо така е ходилъ, на братова издрѣжка, за по-висока наука въ Янина, дѣто слѣдвалъ три години. Прѣзъ това врѣме, сир. догдѣто Константинъ слѣдвалъ въ Янина, Димитъръ учителствувалъ въ Магарево, голѣмо и хубаво влашко село близу до Битоля. Свършилъ Янинското училище, Константинъ станалъ учитель въ влашкото село Търново, 2—3 к. м. далечъ отъ Магарево. Слѣдъ двѣгодишно учителствуване на двамата братя въ най-близко съсѣдство, Димитъръ наредилъ работата тѣй, че осъществилъ горещото желание на младия си братъ, като го изпратилъ за висша наука въ Атинския университетъ; срѣдствата за това дали магаревчани,—срѣщу бѣдната заплата на двамата братя. Въ Атинския университетъ Константинъ слѣдвалъ три години. Слѣдъ това той станалъ учитель въ Магарево, на мѣстото Димитриево, който станалъ учитель въ Битолското гръцко-централно училище и учителствувалъ двѣ-три години (до 1854 г.) (Още прѣзъ първата година отъ учителствуванетоъ въ Битоля изпратилъ горното писмо до Ал. Екзархъ, съ което иска български книги за да въведе български езикъ въ западнитѣ крайща на Македония). (Бѣл. на ред.).

*

Но да прослѣдимъ по-нататкъ главнитѣ моменти отъ послѣднитѣ години на живота му. [Прѣзъ 1855—56 год. Димитъръ Миладиновъ виждаме секретаръ на гръцкия владика въ Херцеговина (Мостаръ). Какъ е дошло да заеме той тая длъж-

ность, не знаемъ; нъ случаятъ билъ прѣкрасенъ, за да се запознае съ най-близкитѣ на българитѣ славяни — сърби и хървати, възмогнати вече доста въ своето национално просвѣщение. Димитъръ изходилъ Босна, Херцеговина и Славония. Въ Карловецъ той така близко се запозналъ съ професоритѣ на тамкашната духовна семинария, че му била прѣдложена катедрата по гръцки езикъ. Нъ той, неизвѣстно по какви съображения, не приелъ това.

Прѣзъ слѣдующата година виждаме го учитель въ Прилѣпъ, дѣто учителствувалъ заедно съ Ивана Жинзифовъ и сина му Ксенофонта (помощникъ на баща си). И тукъ Миладиновъ оставилъ добри спомени у ученицитѣ си. Слѣдъ класнитѣ занятия той често извеждалъ ученицитѣ си внѣ на разходка, дѣто слѣдъ извѣстни игри и физически упражнения, запознавалъ ги, подобно на Питагора, нагледно съ много нѣща отъ онова, що се учело по География, Ест. история, Физика, и пр. Тукъ той направилъ пръвъ пѣтъ опитъ за въвеждане на ланкастерската метода; нъ съ това възбудилъ голѣмо негодувание у старошколцитѣ — наустничари, които, на чело съ учителитѣ си, втурнали се единъ день въ училището, и унищожили всичко нововедено.

Прѣзъ 1857/58 г. Димитъръ Миладиновъ и Райко (Ксенофонтъ) Жинзифовъ били поканени за учители въ Кукушъ. Тукъ и двамата се заплѣтали съ всичката си енергия и ревностъ да насадятъ учение въ училището на роденъ, български езикъ, и да въведатъ служба въ църквата — на славянски. У Димитра Миладиновъ възникналъ планъ за широка просвѣтна работа чрѣзъ работници възпитани и обучени въ славянобългарски духъ. За тази цѣль и по негово залѣгане били изпратени на учение въ Русия братъ му Константинъ, Р. Жинзифовъ, Конст. Станишевъ, Никола Дели-Ивановъ, Георги п. Стаменовъ (отъ Кукушъ), Андрея Стояновъ (отъ Воденъ) и др. Едновременно съ това изпращалъ много момчета на българско учение въ Цариградското българско училище, па ималъ грижата да изпраща въ Струга и разни български учебни издания, като буквари, свещени истории и други прочитни книжки.

Всичко това не е могло да не забѣлѣжи фанариотското око на Мелетия, тамкашенъ гръцки владика, който билъ въ явна борба съ кукушани. Тази борба, захваната на 25. декем. 1857 г., тъкмо съ пристигането на Миладинова и Жинзифова, се водила двѣ години и се завършила, както е знайно, доста печално: кукушани се отметнали отъ патриаршията, за да приматъ унията съ католическата църква. Димитъръ Миладиновъ,

*) Тамо той слисалъ професоритѣ съ дълбокото си знание на гръцки езикъ. Запитанъ, гл. πλέω гръцка дума ли е? той отговорилъ: словѣнска, отъ сѣция коренъ, отдѣто имаме: плувамъ, пловецъ и пр. Гърцитѣ казвали: νέω, отдѣто νῆσα — патица, ναῦς — корабъ.

ревностенъ българинъ и строгъ въ своето православие, не можалъ да вземе страната нито на гърци нито на папишаци; ето защо той една нощъ скритомъ напусналъ Кукушъ, и се озовалъ въ родния си градецъ Струга, дѣто, за голѣма своя радостъ видѣлъ, българския езикъ въведенъ въ училище и църква.

Късо, нъ съ значение е било врѣмето, което Димитъръ Миладиновъ прѣкаралъ въ Кукушъ. Отъ тукъ той се запозналъ кое лично, кое писмено, съ много видни български дѣйци. По негова инициатива и залѣгане слѣдъ 3 — 4 год. се издигнало тамъ ново здание за основно училище и се отворило дѣвическо училище.

Въ Струга станалъ учителъ отъ началото на уч. 1859. г. на мѣстото на К. Шапкарровъ, неговъ зеть (водѣлъ дъщеря му), който драговошно му отстъпилъ мѣстото си, като самъ заминалъ за учителъ въ Охридъ. Прѣзъ мѣсець декемврий сжщата година избухнала борбата въ Охридската епархия за български митрополитъ. То е било слѣдъ смъртта (25. дек.) на добродушния владика Иоаникия, родомъ албанецъ.

На 27. декемврий по тоя случай Димитъръ Миладиновъ се отзовалъ въ Охридъ. Писали се двѣ, три молби до патриаршията, за да изпрати български митрополитъ (посочвали се Иларионъ Макариополски, Аксентий Велешки и архим. Антимъ, сетнѣ епископъ Видински). Патриаршията не обърнала никакво внимание на това. Затова пъкъ писала въ Охридъ, че изпраща своя великъ архимандритъ, Мелетия (за да образува тамъ нова, гърко-владишка партия, та той да разклати единодушието на българитѣ въ Охридъ). Това страшно огорчило и ядосало охридчани, които много добрѣ познавали порочитѣ и злоупотрѣбленията на Мелетия отъ врѣме на неговата битностъ въ качество на протосингелъ при прѣждебившия митрополитъ въ Охридъ Дионисия. Протестирали съ 12 хил. подписа и 500 печата — че не искатъ Мелетия. Нищо не помогнало. Патриаршията си останала на своето, и Мелетий, тъкмо на Великденъ, пристигналъ въ Охридъ, посрещнатъ само отъ трима-четирма души ядката на бъдащата гъркоманска партия тамъ. На 4. априлий охридчани отправили втори протестъ, съ който категорично се казвало на патриаршията: понеже тя се отнася не като майка, а като мащеха спрѣмо тѣхъ, то тѣ не щатъ да я признаватъ вече като своя майка. Между това Мелетий заедно съ нѣколцината охридски и стружки изверги пусналъ въ ходъ всевъзможни интриги, клевети и подкупничества, за да се задържи въ епархията. Главенъ борець тукъ билъ Димитъръ Миладиновъ. Той наистина работѣлъ въ Струга, нъ много пжти прѣскачалъ въ близкия Охридъ, за да слѣди борбата, да насърдава, съвѣтва и залѣга за въвеждане на българския езикъ въ тамкашното училище, и славянски езикъ въ черква; по негово побуждение се открило махленското (въ «Кошишча») българско училище. Едноврѣменно съ това той «Цариградски вѣстникъ».

Същата година Миладинову била възложена отъ Царигр. бълг. община много важна работа—да обиколи Македония съ цѣль да събира помощи за новостроещата се въ Цариградъ българска църква. Всѣки може да си прѣдстави, съ каква ревностъ ще да е изпълнилъ тая си мисия пламенниятъ патриотъ. Тази обиколка, казва г. К. Шапкаревъ, и го погуби. Обиколката му се свършила до м. октом. 1860 г. Между това Мелетий не е стоялъ въ бездѣйствие. Той готвѣлъ своитѣ козни и клевети противъ него. Това сж знаели мнозина отъ Миладиновитѣ приятели, и затова сж го съвѣтали да бѣга отъ Струга. Нѣ той, било че не вѣрвалъ въ това, било че не искалъ да слуша, не вземалъ никакви мѣрки. На 16. февр. 1861. г. дошелъ въ Охридъ Абиндинъ бегъ, албанецъ (тоска), жандармерийски бинбашия, съ цѣль ужъ да дири нѣкакви злосторници, които запалили прѣди нѣколко врѣме кѣщата на Робеви. Още сѣщия день прѣзъ нощта той съ едно отдѣление конни стражари отишелъ въ Струга, взелъ съ себе си свещеника Ив. Сакелариевъ и коджабашията Ив. Кокошковъ, заградилъ кѣщата на Димитъръ Миладиновъ, влѣзълъ въ дома му и го вдигналъ отъ легло, като прѣтърсилъ цѣлата кѣща и напълнилъ нѣколко чувала съ книги. Всѣки може да си прѣдстави каква олелия е било това за нещастното сѣмейство на арестувания!—Подиръ малко арестували още двѣ лица, най-влиятелнитѣ слѣдъ Миладинова—Георгия Чакъровъ и Ив. Евровъ (учителъ). На разсъмване на 17. февр. тримата арестувани, заобиколени отъ коннитѣ стражари на чело съ Абиндина, били доведени въ Охридъ. Евровъ на другия день билъ пустнатъ, Чакъровъ два дена слѣдъ него, а Димитъръ Миладиновъ, обвиненъ като «царски душманинъ», съ мазбата отъ Охридския «Идаре-Мезличи», конвоиранъ отъ четирма стражари, билъ откаранъ за Битоля. Както дордѣ е билъ въ затвора въ Охридъ, тѣй и при откарването му за Битоля, властѣта не дала никому да се доближи до затворника. Само отдалечъ двамина (единъ отъ тѣхъ К. Шапкаревъ) съ сълзи и плачъ го сподирли 4-5 километра вѣнъ отъ града. Споредъ разказа на г. К. Шапкаревъ, Д. Миладиновъ билъ много бодъръ, сѣкашъ че отивалъ на сватба, а не въ затворъ, отдѣто нѣмало вече да се върне... Можеби се е лѣгалъ, клетникътъ, че съ своята невинностъ, ще бѣде оправданъ прѣдъ сѣда; а може-би туй ще да е било високъ подѣемъ на неговия духъ, че отива жертва на народа си;—и това ще да е именно истината, защото на това именно сочатъ думитѣ му, отправени съ рѣшителенъ жестъ при раздѣлата къмъ придружаващитѣ го отдалечъ близки нему двѣ лица:

«Що така сте се уплашили, дѣца? Една шепа кръвъ е чо-«вѣшкия животъ, — турена въ едно ваганче; скърши ва-«ганчето и ще истече кръвьта, заедно съ нея и животътъ. За «только ли ще се уплаша? Азъ отивамъ на вѣрна смъртъ, нѣ «народътъ български, за когото съмъ ратувалъ и за когото ще

«умра, нѣма да умре заедно съ мене. Той ще остане и подиръ «мене, и единъ день ще възкресне величественъ. Тогава той «ще оцѣни и моята кръвь! Азъ посѣхъ сѣмето, а вие бждете «живи да пожнете плода му».

Разбира се, че това не ще да сж буквално изказани отъ смѣлия народенъ борець думи; нѣ че той е изказалъ такива мисли съ подобни изрази, въ това ние ни най-малко не се съмнѣваме.

Въ Битоля Димитъръ Миладиновъ лежалъ около три мѣсеца — отъ 21 февруарий до сръдата на м. май, въ най-лошия затворъ. Изслѣдванъ билъ и сжденъ отъ криминалния сждъ (Дженаатъ Мезличи); прѣтърсени били грижливо всичкитѣ му книги, книжа и писма отъ особена комисия, въ която е влизалъ и битолскиятъ владика Венедикъ, заклетъ гонитель Миладиновъ. Както при изслѣдването, така и въ сжда Миладиновъ се държалъ бодро и знаелъ, какво да отговаря, за да не попадне въ нѣкое противорѣчие; сжщо и въ книжата му не се намѣрили елементи за обвинение. И при всичко това той не билъ оправданъ. Защо? Никой до сега не е можалъ да узнае това.

Самъ той пишелъ, наистина, до приятелитѣ си по нѣкоя открита записчица, писана съ моливъ и съ «алегорично съдържание», отъ което мжно можело да се разбере нѣщо положително. Никакъвъ човѣкъ—приятел не допушчали до него. Само хора отъ католишката пропаганда имали достъпъ въ затвора. И тѣ сж го увѣщавали, навѣрно, да прибѣгне до тѣхно ходатайство, чрѣзъ което лесно можелъ да бжде освободенъ.*) И приятелитѣ му добрѣ разбирали, че само една дума: «католикъ» отъ негова страна, могла да го освободи. «Нѣ азъ нѣма да остана по-долу отъ Макавея Елеазара», пишелъ имъ той, «който умрѣ за вѣрата си».

Разбира се, че единъ таквъ човѣкъ, какъвто билъ Димитъръ Миладиновъ, не е могълъ да бжде безъ застѣпници въ Битоля. Такива сж били именно братя Робеви, особно Димитъръ Робевъ, които, като влиятелни граждани сж направили редъ постѣпки прѣдъ криминалния сждъ (прѣдставляванъ отъ Ахмедъ ефенди, Ахмедъ Расимъ, по сетнѣ Софийски мютесарифинъ и Абдулъ Керимъ-гаша тогава Битолски валия), като рѣшили да си послужатъ дори съ рушвета, безъ който въ Турция не могло да се даде правда. И Миладиновъ щѣлъ да бжде освободенъ. Нѣ ето че Венедикъ и Мелетий подушили това, и сполучили чрѣзъ рушветъ да издѣйствуватъ отъ Битолския валия да се продължи арестътъ на Миладинова още за три седмици. Прѣзъ това врѣме Милетий изковалъ най-ковар-

*) По този пѣтъ именно извѣстенъ единъ книгопродавецъ българинъ отъ Свищовъ, В. Манчевъ, арестуванъ едноврѣменно и въ сщия затворъ съ Миладинова, билъ освободенъ.

ното обвинение: съ махзаръ, скръпенъ съ подписитѣ и печатитѣ на всички първенци и мухтари отъ епархията, взети съ измама*), той обвинилъ Миладинова като *руски агентъ*, слѣдователно голѣмъ политически врагъ на държавата. Този махзаръ билъ изпратенъ бърже съ нарочитъ човѣкъ (съ протосингела Антима, сетнѣ Дебърски владика) до Патриаршията. Щомъ получила този махзаръ, Патриаршията съ особенъ такриръ го прѣпратила на Портата, която, безъ да съгледа фалшификацията намахзара, взела актъ отъ сериозното му съдържание и веднага телеграфирала на битолския валия, да се изпрати веднага Миладиновъ въ Цариградъ. Така той билъ задигнатъ нощемъ отъ затвора, и подъ строгъ конвой отведенъ за Солунъ, а отъ тамъ за Цариградъ. Прѣзъ това му пжтуване само въ Солунъ, случайно и при това отдалечъ, той билъ съгледанъ отъ нѣкои негови познати кукушани.

Доведенъ въ Цариградъ, и затворенъ въ *Голѣмото Заптие*, неговата гибель била осигурена. Той се намиралъ тѣй близу до онова хищническо логовище, което се вика Фенерь! Деветь мѣсеца нещастниятъ родолюбецъ лежалъ въ тъмния затворъ, безъ да бжде споходенъ отъ никой свой познатъ и приятель. Никакво приближаване до него не било позволено. Нѣкоя и друга записчица, що могълъ да изпрати отъ затвора, могли да обаждатъ на приятелитѣ му само въ най-общи думи за мжкитѣ му . . .

Между това, Константинъ, свършилъ наукитѣ си въ Москва, заминалъ за Австрия и напечаталъ съ шедритѣ срѣдства на извѣстния великъ хърватинъ Щросмайеръ «Сборникъ отъ български народни пѣсни». (Загребъ, 1860 г.). Щомъ се научилъ за сждбата на брата си, побързалъ да иде въ Цариградъ, за да дѣйствува за освобождението му. Нъ токо-що пристигналъ тамъ, и него сполетѣла сжщата участъ: на 28 юдий той пристигналъ, а на другия день билъ хванатъ и тикнатъ въ затвора.

И въ Цариградъ, както и въ Битоля, били направени сериозни постѣпки отъ страна на влиятелни лица за освобож-

*) До такова безсъвѣстно срѣдство прибѣгналъ Мелетий, за да вземе тѣзи подписи и печати, че фактътъ изглежда просто като невѣроятенъ. Наговоренъ съ властѣта и съ нѣколкото отчаяни охридски и стружки гъркомани, Мелетий написалъ единъ махзаръ до валията, съ който да се назначи за къръ-бюлюкбашия нѣкой си дебрянинъ, Сали-Демиръ, извѣстенъ като честенъ, способенъ и изкусенъ пазачъ на околията. Ей-този махзаръ билъ подписанъ и подпечатанъ съ въпроснитѣ подписи и печати. Мелетий откъсналъ оная частъ, дѣто били подписитѣ печатитѣ, прилѣпилъ къмъ нея другъ листъ и написалъ върху него обвинителния рапортъ за Миладинова. — Че Мелетий билъ способенъ да върши подобни фалшификации, той доказа още по-очевидно по-сетнѣ, по врѣме на Санстефанския договоръ, когато съ фалшиви печати отъ цѣлата епархия удостоверяваше прѣдъ Европа, че населението въ Епархията му (!) не било българско. И това се вижда невѣроятно, нъ охридчани много добрѣ знаятъ, кой прави тия печати.

дението на двамата нещастници. Нъ гъркофанариотската злоба излѣзла по-силна отъ всѣко застѣпничество и по-бърза и отъ царска заповѣдъ. Като подушилъ, че жертвитѣ ще се изскубнатъ изъ ноктитѣ му, Фенеръ побързалъ да тури насилственъ край на живота имъ: на 7 януарий 1862 г. Димитъръ билъ задушень отъ неразгорѣли вжглища голѣмиятъ братъ, а подиръ 4 дѣня и Константинъ. Погребението имъ се извършило безъ участие на никой тѣхень приятель или познайникъ. Само нѣкой-си Илия Славовъ, стружанинъ, намѣрвашъ се въ Цариградъ отъ 18 години, случайно, като се научилъ за смъртта на своитѣ съграждани, придружилъ останкитѣ имъ до гроба. Нъ и той на другия дѣнь изчезналъ безслѣдно. Така загинали двамата незабравими братя далечъ отъ милъ роденъ край, безъ да знае нѣкой поне гроба, дѣто почива скѣпиятъ имъ прахъ. Нъ ако тлѣннитѣ имъ останки останаха за винаги скрити за тѣхнитѣ братя, то тѣхното хубаво име остана да живѣе на вѣчни врѣмена въ народа, — въ този народъ, който създаде тази хубава мѣлва за трагичната смъртъ на двамата братя: — че тѣ умрѣли отъ радостъ, припаднали единъ другиму въ обятията, когато ги били освободили!

Въ горния кратъкъ животописень очеркъ посочихме всички по-важни моменти изъ живота на братя Миладинови, като се ползувахме изключително отъ ръкописното второ издание на *»Материяли за животописанието на братя Миладинови»* отъ г. К. Шапкаревъ, на любезната услуга на когото дължимъ сърдечна признателность. Четецътъ, навѣрно забѣлѣзва чувствителна празнота въ него. Напримѣръ, не се посочва какво нѣщо е подбудило Миладинови да събиратъ народни пѣсни и отъ кога сж захванали тѣ това. Въ Сборника имъ нищо не се говори за това. Само обнародваното тукъ писмо до заслужилия народенъ дѣецъ Ал. Екзарха, хвърля извѣстна свѣтлина върху този важенъ въпросъ. Отъ писмото се вижда, че Д. Миладиновъ се е срѣщаль съ Викторъ Григоровичъ, когато той обикалялъ изъ Европейска Турция. Тази срѣща на Д. Миладинова съ заслужилия руски славистъ изглежда да е имала голѣмо значение за понататѣшната му дѣйность. Д. Миладиновъ придружаваль В. Григоровича при отиването му отъ Охридъ въ Струга, кждѣто руския ученъ прѣзъ 1844 г. накараль майката на Миладинови да пѣе българска пѣсенъ, която Григоровичъ и записаль. Като имаме прѣдъ видъ, че въ сжщото писмо се казва, какво В. Григоровичъ «настоятелно» го молѣлъ да напише граматика на мѣстния български говоръ и да му я изпрати въ Виена, то най-вѣрно ще бжде, ако се допусне, че В. Григоровичъ ще да е билъ, който му внушилъ мисълта да събира народни пѣсни, които овѣковѣчиха името имъ въ историята на новобългарската литература.

К. Карагюлевъ.